

335. Szilsárkány határa**(Győr-Moson-Sopron megye) B, V, Ró, Á, Kö?, Kú**

Az M85 út Csorna elkerülő szakasz I. ütem nyomvonala által érintett lelőhelyek próbafeltárását 2011. máprilis 1–5. között végeztük el.

Kápolna-tag (KÖH 71975): A jelenségek (gödrök, árkok, cölöphelyek) szinte végig jelentkeztek a kutatóárkokban. A geológiai talajviszonyok hasonlóak a többi lelőhelyéhez, azaz egy altalajszerű réteg alatt egy szürke öntésréteg került elő, amely alatt homokosabb altalaj jelentkezett. A régészeti objektumok a felső altalajban vannak, így csak szűrőpróbaszerűen mentünk le az alsóra, hogy jelentkez-e ott is jelenség. A talajvízszint az alsó réteg magasságában jelentkezett, de itt régészeti jelenséget nem találtunk. A felsőben jelentkezőket nem bontottuk a mai napig, így leletanyag híján egyelőre csak feltételezni lehet középkori voltak a nyéséskor előkerült két középkori töredék alapján. Az egyes jelenségekről foltfotókat készítettünk, majd geodéziai beméréssel rögzítettük a pontos helyüket.

Miklós-tag (KÖH 71971): Szinte az egész rendelkezésünkre álló területen meg tudtuk húzni a kutatóárkokat (a villanyvezetékét vonalában maradt el). Megállapítható, hogy a lelőhely ÉNy-i irányban kisebb, mint a feltételezett, viszont D felé és DK felé (a kijelölt depók alatt) sűrűsödnek az objektumok, és ezek is érintettek régészetiileg. A várt bronzkori lelőhely objektumaiból előkerült leletanyag Hallstatt-kori (külön megemlítendő egy agyagsörgő és egy szkíta pecsétlő), az objektumok szinte az egész területen megtalálhatók, már a humuszoláskor és azt megelőzően a felszínen is rengeteg leletanyagot gyűjtöttünk. Az előkerült objektumtípusok között cölöplyukak, árkok, gödrök és nagyobb, talán agyagnyerőhelyek is megtalálhatók. A terület D-i részén viszont római objektumok (talán gödörházak), míg DK-i részén Árpád-kori bogrács-töredékek kerültek elő, az ÉK-i részen pedig kora újkori jelenségek. Tehát a lelőhely több korszakos. A terület Ny-i része szintén elég alacsony, tehát a talajvízszint miatt egyelőre bontani nem tudunk, a K-i részen viszont a kutatózás befejezésével párhuzamosan elkezdünk bontani. SE rendszerben dolgozva majdnem 200 jelenséget különítettünk el.

A terület közepén az előkerült objektumok bontását is megkezdjük, hogy lássuk, milyen jellegű a lelőhely. Az objektumok alatt jelentkező sárga agyagos altalaj alatt egy fekete öntésréteg került elő, amelyből rengeteg bronzkori kerámia származik. A réteget átvágni nem tudtuk a talajvíz miatt, így nem tudható, hogy esetleg alatta található-e még régészeti jelenség. A Hallstatt-kori jelenségek ezen öntésréteget fedő altalajszerű rétegbe vannak ásva. Fontos kiemelni, hogy az öntésréteg nem az összes objektum alatt jelentkezett, hanem várhatóan inkább mozaikszerűen fog elhelyezkedni.

Az egyes jelenségekről foltfotókat, a bontottakról dokumentációt készítettünk, majd geodéziai beméréssel rögzítettük a pontos helyüket. Nem került kibontásra az összes előkerült objektum, elsősorban a D-i részen levőkkel kezdtük, mert azok helyezkedtek el magasabban.

Munkatárs: Bartha Sándor.

336. Szilvásvárad, Alsó-Nagy-verő**(KÖH 84419)****(Heves megye) B, V**

A lelőhely a Szalajka-völgy felett található, 250 m relatív magasságban. Arra, hogy a területen őskori település meglétével lehet számolni Regös József hívta fel a figyelmünket. Az erdővel borított felszínen gyűjthető kerámia szóródása alapján lokalizálható őskori település az Alsó-Nagy-verő gerincére és a 20 m-rel alacsonyabban elhelyezkedő lejtőkúp közötti nyeregbe terjed ki. A lejtőkúp alatt kb. 70 m-rel alacsonyabban található a középkori Éleskővár romja. A vár környezetében számos, fémkereső műszeres fosztogatók jelenlétére utaló beásást figyeltünk meg.

A késő bronzkori és kora vaskori kerámiával keltezett település területének átvizsgálása során egy vaddisznótúrásban több bronzpitykére bukkantunk. Mivel gyanítottuk, hogy a túrás egy zárt leletegyüttest bolygatott meg, 2011. április 25–26-án fémkereső műszerekkel visszatérve átvizsgáltuk a bolygatás környezetét, amelynek eredményeképpen egy bronzkincset sikerült feltárnunk és dokumentálnunk. A 15–20 cm-es mélységben előkerült, a késő bronzkor–kora vaskor átmeneti időszakára keltezhető 1. depó 4 darab nagy méretű bronzfalerát, 41 kisebb méretű bronzpitykét, 2 karikát és 1 bronzspirálcsovecskét tartalmazott. A kisebb pitykék közül 23 darab a nagyobb falerák alatt helyezkedett el szabályos sorokba rendezve. A falerák és a pitykék közül több darab fülében zsinog maradványait figyeltük meg, a pitykék közül kettőhöz pedig szervesanyag maradványok korrodálódtak. A kisebb pitykék közül 18, a falerák közül pedig egy a központi kupactól távolabb, egy kb. 5 m átmérőjű körben szóródott.

A tárgyak feltárásával párhuzamosan átvizsgáltuk a település más részeit is. Centrális részétől É-ra, a lelőhelyet az Éleskőtől elválasztó nyereg szélén álló nagy mészköszikla egyik repedéséből került elő a 2. depó. A sziklarepedésbe 6 darab kis bronztárgyat helyeztek el.

A lelőhelyen 17 szórvány bronz és 4 vastárgy is előkerült. A bronztárgyak nagyobb része különösebb keltező értékkel nem rendelkező bronzrög, öntecs, lemezdarabka, karika és tokosbalta éltöredéke volt, de találtunk egy ép tokosbaltát, egy homokóra alakú csüngőt és egy gombos végű sarlót is. A terület vaskori használatára egy háromélű, belső tokos, szkíta típusú nyílhegy utalt.

Átnéztük az éleskői várrom alatti lankásabb platót is, ahol egy ép tokosbaltán kívül semmilyen más régészeti leletre nem bukkantunk.

Munkánkat az OTKA T037315 sz. pályázata által támogatott, a késő bronzkori bronzkincseket és a bronzdeponálás szokását kutató program részeként végeztük.

Munkatársak: Bíró Péter, Nagy Nándor régész, Bacskai István fémkereső műszeres technikus, Diriczi Zsombor, Mali Péter, Novák Mariann, Paár Ferenc egyetemi hallgatók.

V. SZABÓ GÁBOR